

श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा - एप्रिल-२०१७

कक्षा - शास्त्रितृतीयवर्षम् (SEM-6)

प्रश्नपत्रम् - ६

गुणाः - ७०

विषयः - स्वामिनारायणवेदान्तः (J)

कोड - C.C.3.6.12

समयः - ११ तः ०२ पर्यन्तम्

दिनाङ्कः - १८/०४/२०१७

सन्दर्भग्रन्थः - छान्दोग्योपनिषदः ५-८ अध्यायाः (गोपालानन्दस्वामिविरचितभाष्यसहिताः)

प्रथमान्वितिः (Unit-1)

- प्रश्नः - १ अधोलिखितेषु मन्त्रेषु कयोश्चिद् द्वयोः मन्त्रयोः यथाभाष्यं व्याख्यां लिखत । ०८
- (१) तान् होवाच यस्मिन् व उत्क्रान्ते शरीरं पापिष्ठतरमिव दृश्येत स वः श्रेष्ठः इति ॥
(२) तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौ देवाः श्रद्धं जुह्वति तस्या आहुतेः सोमो राजा सम्भवति ॥
(३) तस्य ह वा एतस्यात्मनो वैश्वानरस्य मूर्धैव सुतेजाश्चक्षुर्विश्वरूपः प्राणः पृथग्वर्त्मा सन्देहो बहुलो बस्तिरेव रयिः पृथिव्येव पादावुर एव वेदिर्लोमानि बर्हिर्हृदयं गार्ह्यत्यो मनोऽन्वाहार्यपचन आस्यमाहवनीयः ॥
- प्रश्नः - २ अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिद् एकस्य निबन्धात्मकम् उत्तरं लिखत ०८
- (१) श्वेतकेतुप्रवाहणसंवादे प्रवाहेण उत्थापितान् पञ्चप्रश्नान् यथाभाष्यं प्रतिपादयत
(२) यथाभाष्यं पञ्चाग्निविद्यां निरूपयत ।
- प्रश्नः - ३ अधिलिखितयोः एकां टिप्पणीं लिखत । ०२
- (१) वैश्वानरविद्या ।
(२) प्राणस्य ज्येष्ठत्वादिगुणोपदेशः ।
- प्रश्नः - ४ निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः अतिलघूत्तरं लिखत ०२
- (१) काम्येषु कर्मसु कदा समृद्धिं जानीयात्?
(२) श्वेतकेतुः केषां समितिम् एयाय?
(३) किं नाम राजन्यबन्धुः ?
(४) पञ्चम्याम् आहुतौ आपः किं वचसः भवन्ति ?

द्वितीयान्वितिः (Unit-2)

- प्रश्नः - ५ अधोलिखितेषु मन्त्रेषु कयोश्चिद् द्वयोः मन्त्रयोः यथाभाष्यं व्याख्यां लिखत ०८
- (१) सदेव सोम्येदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयं तद्धैक आहुरसदेवेदमग्र आसीदेकमेवाद्वितीयं तस्मादसतः सज्जायत ॥
(२) यदग्नेः रोहितं रूपं तेजसस्तद्रूपं यच्छुक्लं तदपां यत्कृष्णं तदन्नस्यापागादग्नेरग्नित्वं वाचारम्भणं विकारो नामधेयं त्रीणि रूपाणीत्येव सत्यम् ॥
(३) तस्य यथाभिनहनं प्रमुच्य प्रब्रूयादेतां दिशं गन्धारा एतां दिशं व्रजेति स ग्रामाद् ग्रामं पृच्छन् पण्डितो मेधावी गन्धारानेवोपसम्पद्ये तैवमेवेहाचार्यवान् पुरुषो वेद तस्य तावदेव चिरं यावन्न विमोक्ष्येऽथ सम्पत्स्य इति ॥
- प्रश्नः - ६ अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिद् एकस्य निबन्धात्मकम् उत्तरं लिखत ०८
- (१) यथाभाष्यम् एकविज्ञानेन सर्वविज्ञानप्रतिज्ञां विवृणुत
(२) यथाभाष्यं षोडशकलपुरुषोपदेशं प्रतिपादयत ।

प्रश्न: - ७ अधिलिखितेषु द्वयोः टिप्पणीं लिखत ।

०४

- (१) "तरति शोकमात्मवित्" ।
- (२) "त्रिवृत्करणम्" ।
- (३) "अनूचानमानी" ।
- (४) "बहु स्यां प्रजायेय" ।

प्रश्न: - ८ निम्नलिखितेषु केषाञ्चित् पञ्चानाम् अतिलघूत्तरं लिखत ।

०५

- (१) अग्नेः रोहितं रूपस्य कस्य ?
- (२) किं नाम ब्रह्मबन्धुः ?
- (३) श्वेतकेतुः कस्य पुत्रः ?
- (४) एषां भूतानां कति बीजानि भवन्ति? कानि च तानि ?
- (५) अशितम् अन्नं कतिधा विभज्यते? केन रूपेण च ?
- (६) मनः दिशं दिशं पतित्वा अन्यत्र आयतनम् अलब्धा कम् आश्रयते?
- (७) किं नाम क्षत्रविद्या ?

तृतीयान्विति: (Unit-3)

प्रश्न: - ९ अधोलिखितेषु मन्त्रेषु कयोश्चिद् द्वयोः मन्त्रयोः यथाभाष्यं व्याख्यां लिखत

०८

- (१) आशा वाव स्मराद्भूयस्याशेद्धो वै स्मरो मन्त्रानधीते कर्माणि कुरुते पुत्रांश्च पशूँश्चेच्छत इमं च लोकममुं चेच्छत आशामुपास्वेति ॥
- (२) यदिदमस्मिन्ब्रह्मपुरे दहरं पुण्डरीकं वेश्म दहरोऽस्मिन्नन्तराकाशस्तस्मिन्दन्तः तदन्वेष्टव्यं तद्वाव विजिज्ञासितव्यमिति ॥
- (३) स उत्तमः पुरुषः स तत्र पर्येति जक्षत् क्रीडन् रममाणः स्त्रीभिर्वा यानैर्वा ज्ञातिभिर्वा नोपजनं स्मरन्निदं शरीरं स यथा प्रयोग्य आचरणे युक्त एवमेवायमस्मिन् शरीरे प्रणो युक्तः ॥

प्रश्न: - १० अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचिद् एकस्य निबन्धात्मकम् उत्तरं लिखत

०८

- (१) भूम्नः एव सुखत्वोपदेशं दर्शयित्वा भूमविद्यां यथाभाष्यं प्रतिपादयत
- (२) यथाभाष्यं दहरविद्यां स्पष्टयत ।

प्रश्न: - ११ अधिलिखितेषु द्वयोः टिप्पणीं लिखत ।

०४

- (१) "भूमा" ।
- (२) "अपहतपाप्मा" ।
- (३) "कर्मचितो लोकः क्षीयते" ।
- (४) "सत्त्वशुद्धौ ध्रुवा स्मृति" ।

प्रश्न: - १२ निम्नलिखितेषु केषाञ्चित् पञ्चानाम् अतिलघूत्तरं लिखत

०५

- (१) यदल्पं तत् किं भवति?
- (२) ब्रह्मा कस्मै उपनिदर्थतत्त्वं प्रोवाच?
- (३) भूमा कस्मिन् प्रतिष्ठितः?
- (४) "पुण्यचितः" इति पदस्य कः अर्थः ?
- (५) किं नाम सम्प्रसादः ?
- (६) एषां लोकानां विधृतिः सेतुः कः?
- (७) छान्दोग्योपनिषदि कति अध्यायाः सन्ति ?

Answer Key

कक्षा - शास्त्रितृतीयवर्षम् (SEM-6)

प्रश्नपत्रम् - ६

गुणाः - ७०

विषयः - स्वामिनारायणवेदान्तः (J)

कोड - C.C.3.6.12

समयः - ११ तः ०२ पर्यन्तम्

दिनाङ्कः - १९/०४/२०१७

सन्दर्भग्रन्थः - छान्दोग्योपनिषदः ५-८ अध्यायाः

(गोपालानन्दस्वामिविरचितभाष्यसहिताः)

प्रथमान्वितिः (Unit-1)

प्रश्नः - ३

१. राज्ञा अश्वपतिना उक्ता विद्या ।

२. पूर्वोत्पन्नत्वत् सर्वाधारकत्वात् च प्राणः ज्येष्ठः श्रेष्ठश्च

प्रश्नः - ४

१. यदा स्वप्नेषु स्त्रियं पश्यति ।

२. पञ्चालानाम् ।

३. राजन्या बन्धवोऽस्येति राजन्यबन्धुः । स्वयं दुर्वृत्त इत्यर्थः ।

४. पुरुषवचसः

द्वितीयान्वितिः (Unit-2)

प्रश्नः - ७

१. जीवेश्वरमायाऽक्षरब्रह्मादिसर्वात्मभूतपरमात्मवित् मायामोहादिजन्यविषादं समतिक्रामतीति ।

२. त्रिवृत्करणं - एकैकां द्वेधा विभज्य पुनस्तस्याः अर्थभागं द्वेधा विभज्य

तस्याऽर्धांशोऽपरयोस्तु रीयांशसम्मेलनम् ।

३. अनुचानं साङ्गवेदाध्यायिनमात्मानमभिमन्यत इति स्वाध्ययनगर्विष्ठ इति यावत् ।

४. सर्गादौ परमात्मा सङ्कल्पयति यत् जडचिदात्मकव्यष्टिरूपेण तेजोबन्नाद्यात्मना समष्टिरूपेण च अहं बहु स्याम् ।

प्रश्नः - ८

१. तेजसः ।

२. स्वयमब्राह्मणोऽपि ब्राह्मणान् बन्धूनिव व्यपदिशति स ब्रह्मबन्धुरुच्यते ब्राह्मणाभास इत्यर्थः ।

३. आरुणेरुद्दालकस्य ।

४. त्रीणि - आण्डजम् जीवजम् उद्भिज्जं च ।

५. त्रिधा । पुरीषमांसमनोरूपेण ।

६. प्राणम् ।

७. धनुर्वेदशास्त्रम् ।

तृतीयान्वितिः (Unit-3)

प्रश्नः - ११

१. बहुशब्दात् भूमशब्दो निष्पद्यते । परमात्मैव सुखरूपः इति भावः ।

२. अपहतः पाप्मा यस्येति नित्यं मायागन्धविमुक्त इत्यर्थः ।

३. राजसेवादितत्प्रसन्नतानुरूपकर्मणा चितः प्राप्तो लोकः नानाविधभोग्यसमृद्धिरूपः कालेन नश्यति ।

४. चक्षुरादिसकलेन्द्रियाणां रूपादितत्तद्विषयग्रहणरूपाऽऽहारशुद्धौ सत्यां सत्त्वाख्यान्तःकरणस्य तदुपलक्षितस्य चात्मनः शुद्धिः

प्रश्नः - १२

१. मर्त्यम् ।

२. प्रजापतये ।

३. स्वे महिम्नि ।

४. पुण्यकर्मणा प्राप्तः ।

५. सम्यक् प्रसीदतीति सम्प्रसादः ।

६. आत्मा

७. अष्टौ ।